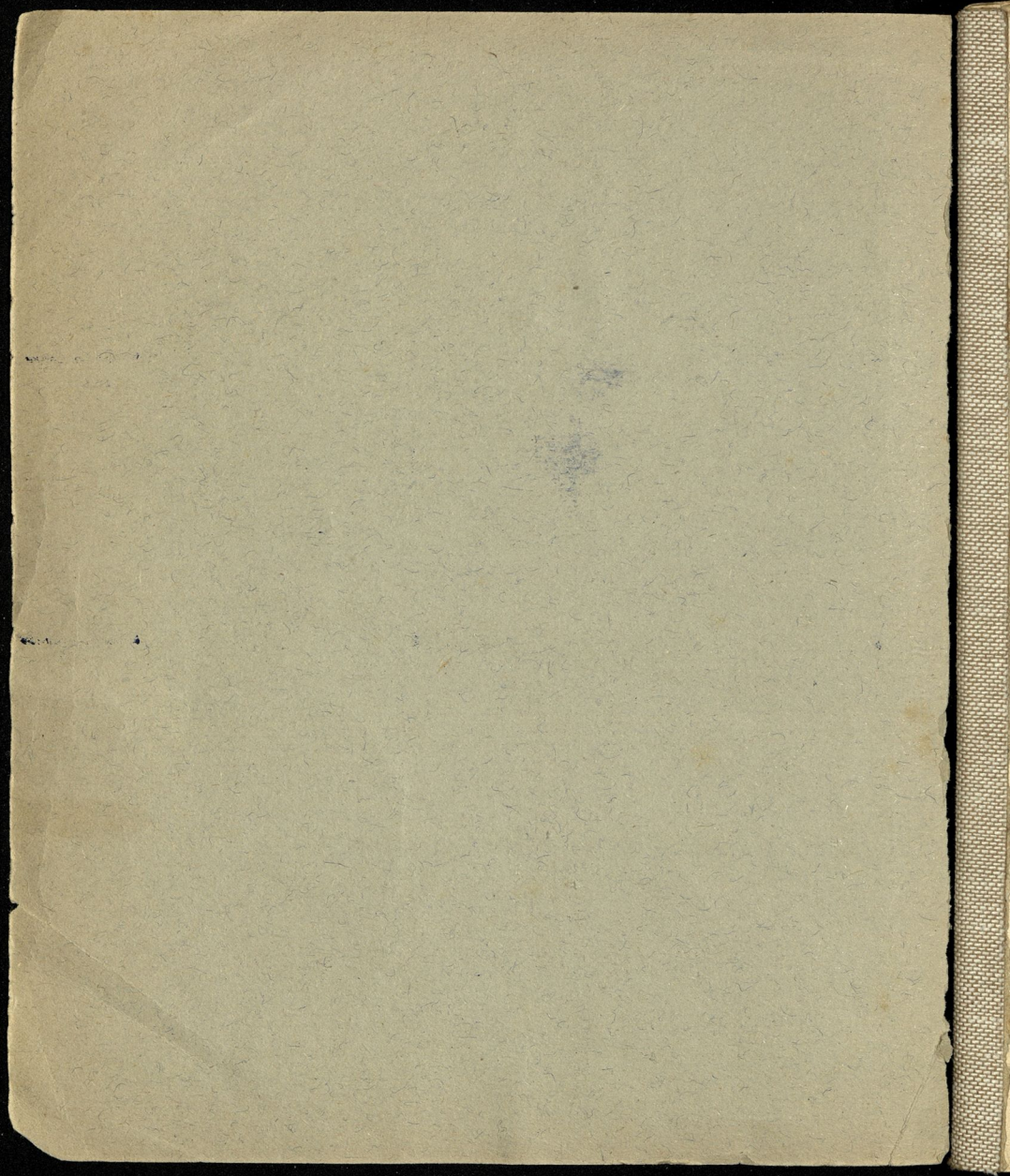

LJUBO

7 9 4 b

STUBO

IZ MOTIH
TEMNIIH DNI

1946

D 557172

557172

25. 11. 2003

IN: 030006436

ID = 127261184

Zbirka: LJUBO

Iz MOŽIH TEMNIH DNI

je izšla v 100 oštevilčenih
bibliofilskih izvodih. Opre-
mo, barvni ilustraciji in
Madonno je izdelal + žit-
nik Zvonimir, skupino na
vrhu Gorazd, rokopise in
kralja Matjaža, po Tone
Kreig. Tisk je izvršila
Tehnika Slovenske Arma-
Lde.

Pričujoči izvod ima
številko 75 in je oprem-
ljen z avtorjevim pod-
pisom.

Ljubo

THE MICHIGAN JOURNAL

Published weekly, except on
Sundays and holidays, at
No. 100 N. Main St.,
Ann Arbor, Mich.
Subscription price, \$2.00
per annum in advance.
Single copies, 10 cents.
Entered as second-class
matter, June 15, 1879,
under post office
no. 100, at Ann Arbor,
Mich., under special
authorization of
Post Office Department.
Acceptance for
postage paid at
Ann Arbor, Mich.,
June 15, 1879.
Postage paid
at Ann Arbor,
Mich., June 15,
1879.

na pot

Čudne občutke imam, ko pišem te-le besede na pot mojim pesmim.

V težkih dnevih so nastale; v dnevih, ko nisem poznal niti samega sebe, ko nisem vedel ne kod, ne kam.

Spomladi 1945, ko nisem imel niti 20 let, je v meni divjal vihar. Dve spoznanji sta se topli v meni in jaz sam nisem vedel, katero bo zmagalo. Bil sem vojak, moj dom je bila narava, v njej sem živel in delal za Stvar, za katero so me starši vzgojili.

Pa je prav tiste dni, ko je vse oživel, ko je na rebreh zacvela resa in je zašumel pomladni veter preko hribov in božal vrhove dreves, prišla v mojo dušo tiho in neopazno grenka misel, da je vse zaman, da bo zmagalo zlo. Zaslutil sem svojo težko pot v izgnanstvo. Temu spoznanju se je upiralo drobno upanje, da bo morda le še zmagala pravica, da bo le še zmagala naša stvar. V tem boju, ki je vihral v moji duši, sem pisal svoj venec IDEAL MOJIM SANJ. Se danes ne vem, zakaj sem ga pisal prav v tistih dneh, zakaj nisem počakal, da bi bil ta boj končan in bi vedel resnico. Bil je Veliki teden in jaz nisem ve-

del, kaj je za človeka večja resnica: božja smrt ali vstajenje. Zato je tudi v vencu ponazorjen en sam, neodločljiv bog: zdaj smrt, zdaj življenje. Če bi ga bil pisal danes, bi zapisal: vstajenje, čeprav je že zmagala smrt a ta zmaga je začasna.

Venec nima nič skupnega z erotiko mladega človeka. IDEJA, za katero sem delal, je v njem poosebljena, ona je ideal mojih sanj, ona je svetli spev o sreči!

"Slovenska tragedija" je organsko nadaljevanje venca. Pisana je z novimi spoznanji, z novimi izkustvi, z vero izgnanca, ki veruje v povratek; zato je jasno in odločno optimistična.

Vera v vstajenje, upanje na povratek, ljubezen do matere in domovine, to so pesmi IZ MOJIH TEMNIH DNI, to sem jaz sam, ki mi je prav v tistih usodnih dnevih neka doslej neznaná sla potisnila pero v roke, ki ga niso bile niti malo vajene, pa so morale pisati o vihri, ki je divjala v meni, o umirajočih nadah, pa spet o veri v vstajenje mene samega in vsega človeštva.

Ko danes prebiram te pesmi iz tistih dni, ki so Bogu hvala, že daleč za menoj, mi vedno znova prešinjajo srce tisti težki občutki, ko sem se - res, da takrat še podzavestno - poslavljaj od doma in rodne zemlje.

Hotel sem si vtisniti v srce podobo te naše drage zemljice, hotel navžiti lepote naših planin, ki sem jih vsak dan pozdravljal, tam od bele cerkvice za bukovim hribom, ko sem užival sveži vonj naših gozdov, ki ga ni motil niti pečat smrti - grobovi.

Vtisnil sem si to podobo v srce, nosim jo s seboj in v okornih, pa zato tembolj prisrčnih pesmih pojem o njej.

Stricu Hladatu
v spomin!

Paule

Helika noč, 1947

moja pešem

K

akor tisočstruna harpa
morala bi biti pešem;
kakor mavrica na nebu,
v barvah tisočih različita.

M

oral. peti bi o sreči,
o ljubezni, srečno vdaní;
o prizatlih, zvezdah, soncu,
o gozdovih, sinjem morju.

M

oja pešem pa ni taka.
Vse so strune se odvile,
samo ena je ostala:
Ljubav matki, Domovini!

Svoji materi

Solze prav vse, ki jih prelila,
V življenju svojem zame si, o mati,
Obriselo naj stihu, ki ročila
Jih sina tvojega je bolečina,
In bolečina tvoja ~~~~~ mati!

Mesto zaklada ti si me ljubila,
A dražjega daru ni od hubezni;
Trpeca, v mučobi si me poročila,
En sam težak dan tvoje je življenje,
Tanil nesčetokrat grez sem tvoje
In zdaj te prosim: "Mati, oproščeni!"

Bedaj šele ~~~~~ tebe nevroden ~~~~~
Izgnan kot garjev pes iz domovine
Na solze tvoje se spominjam, bedni,
Ko več ne vidim tebe in ni zlati,
Obraz tvoj v cini megli pine!

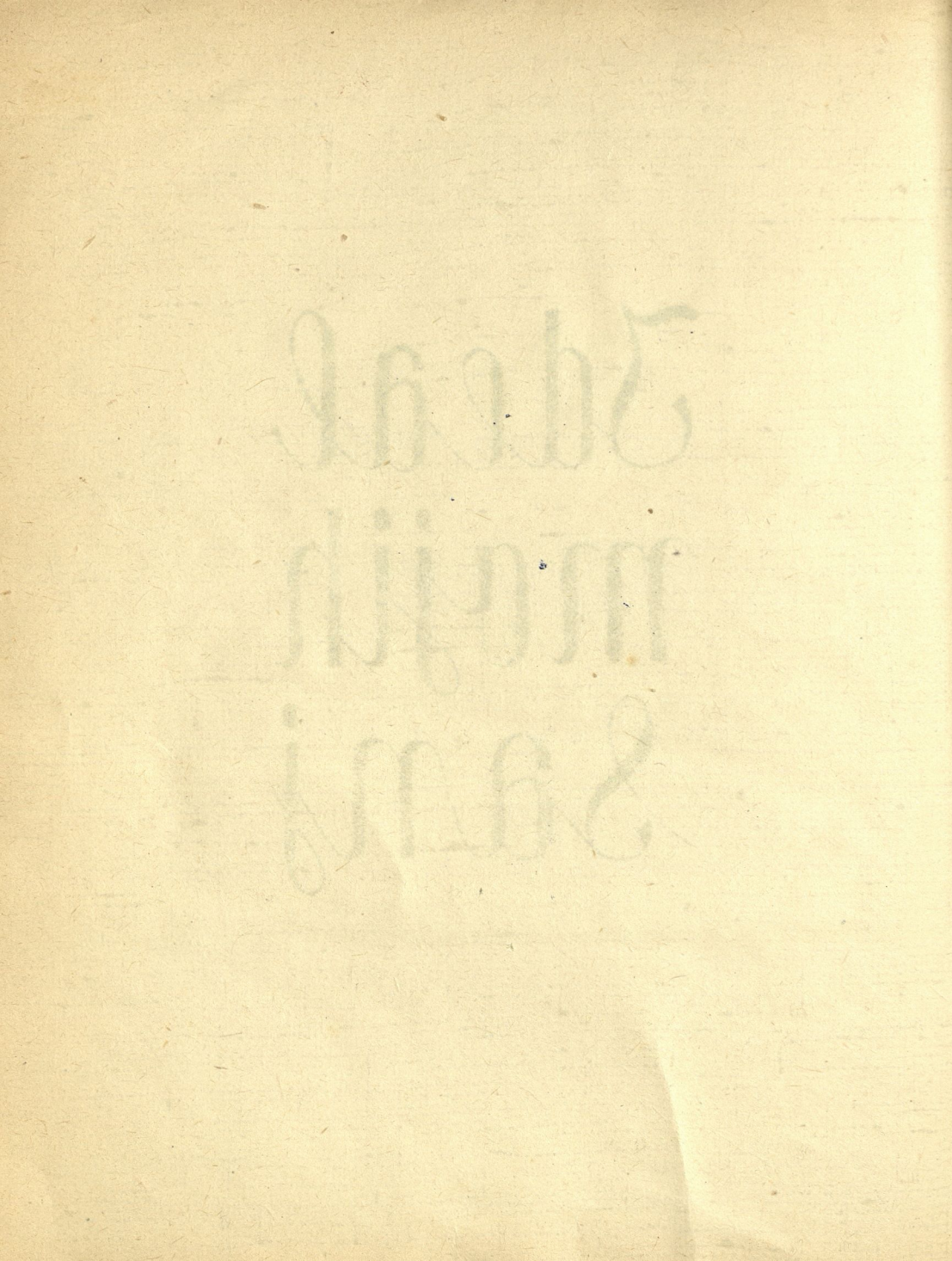
2001 1000000

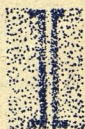
2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000

2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000

2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000
2001 1000000

Idéal
majih
Sani

z sanj prišla si, svetli spev o sreči!
Iskale so Te misli, a življenja
bila hladilo rani preskeleči
je moč neutešljiv'ga hrepenenja.

Iskal in sanjal sem Te v tistih dnovih,
ko se srce je krčilo v bolesi
in duh uklenjen bil je v okovih;
bilo uho je gluha blagovesti.

Pa si prišla kot 'z dalje pesem zvona,
pa si sladké mi sanje šepetala
in si drhtela, kakor zvoki bron.

In mi je nada v duši strti vstala,
bilà je pahnjena brezupnost s trona. -
Dan... sanje le! Brez šuma si zbežala!

an... sanje le! Brez šuma si zbežala,
zbežala Ti, zbežala lažna sreča
in solza se v očeh je lesketala,
zazevala je rana spet skeleča.

Tako sem sanjal, hrepenel, ustvarjal
podobo Tebi lastno sem si v sanjih;
najhujše boli si v sladkost pretvarjal,
lagal sem sebi, molčal o spoznanjih. -

Bile so sanje le, le sanje bežne;
skopnele so kot v Vesni sneg bliščeči,
zamrle so prav kakor cvetke nežne,

ki vzkliše v sončni rebri so, kopneči,
otresajoči se odeje snežne. -

En dan cvetò - mraz jim življenje spreči.

n dan cvetò - mraz jim življenje spreči.
Resnica bridka: moje svetle upe,
-zaman ste sanje, hrepenenje k sreči-
pretvarja sila mi neznana v strupe.

Razblinili so sanjski se gradovi,
peruti so se strle željam mojim,
zbledeli so v bridkosti upi novi;
ostal sem sam, sam s hrepenenjem svojim.

Zbledeli upi so, ovele rože,
ki si v sanjah z upi jih sejala; -
strašnejši dan je od noči. O, Bože,

daj, da bi znova upa moč mi vstala!
S Teboj pa dahnejo naj v moje lože
~~okordi~~ okordi, ki si v snu jih šepetala!

A kordi, ki si v snu jih šepetala,
drhteli v noči so, gubili v sapi
večerni, lačni so se, ki pihljala
je nad gozdovi, pa nad mlinom v grapi.

Molče sem slušal jih, o Tebi sanjal,
z očmi razprtimi sem štel utrinke.
Bedel sem; a ko se je dan naznanjal,
zapisal sem akorde med - spominke.

V nočeh prečutih, - meseca svetloba
obsevala jih je, ko je krmaril
med kopami oblakov tja do roba,

kjer mrki Triglav zemljo je čuvaril,
ki sem ji zvest od zibelke do groba, -
lik Tvoj - moj Ideal - sem vstvaril.

Lik Tvoj - moj Ideal - sem vstvaril
na sončnih rebrih, polnih mlade Vesne;
dan beli mi je sonca žar podaril,
da sem pregnal iz duše misli resne.

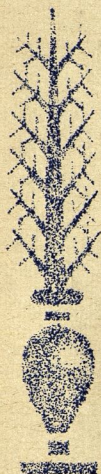
Tako sem prost tegobe te vsakdanje,
odprl željam svojim pot do sonca.
V temo pozabe zdaj, skrbi nekdanje!
Zdaj vlada Vesna, nje moči ni konca!

Takrat sem videl Te pred sabo živo:
ožarjena prišla si pod drevesa,
raz glave lije svilno las predivo,

'z oči globine sijejo nebesa! -
A spet odšla si - upanje golj'fivo -
med ptičjim petjem, med šumenjem lésa.

ed ptičjim petjem; med šumenjem lésa,
med sladkim vonjem teloha, volčina,
na rebrih, kjer je krvavela resa,
ko še v megli ležala je dolina;

tam sem Te čakal, da bi se vrnila,
da bi iz sanj rodila se resnica,
da bi me mračna tuga zapustila,
ne krčila bi več se v pest desnica.

In zdelo se mi je, da moraš priti,
da me ne bo moj svetli up prevaril,
da mora sonce sreče meni vziti,

da žar njegov mi dušo bo obžaril.
Zato, ker vedel sem, da moraš priti,
oltar na srca dnu sem Ti podaril!

ltar na srca dnu sem Ti podaril;
enak ni onim starim v Heladi,
ki jih nekda j je stari Grk ustvaril;
ki jih Homer opeva v Ilijadi, -

postavljenim bogovom brez zenice;
ker Ti, življenja mojega boginja,
ki si družica Palade - device,
Ti vredna si vse lepšega spominja!

S Teboj ob strani bi zletel kot sokol
visoko gor' pod svilena nebesa;
s Teboj ob strani bil bi kakor topol:

visok, mogočen, delal bi čudesa:
zaté, božica divna vseh akropol,
jutranji žar bi snel Ti raz nebesa!

utranji žar bi snel Ti raz nebesa,
povzdignil v sončne bi Tvoj lik višave,
poslednje Ti razbral željo z očesa,
strun najmilejših bi zapel Ti - ave!

Takrat - se zdi mi - bi začel živeti,
pozabil bi na vse nekdanje boje,
takrat bi nehal iluzije kleti,
prerodil bi se v moči luči Tvoje!

A Ti? Bežiš mi! Brez glasu odhajaš
in v sanjah le brezupnih me prepuščaš,
takrat prevzemaš me, mi čuda rajaš.

A vem: čeprav mi hrepenenje plačaš,
bežiš, ko sine zora spet odhajaš:
iz sanj prišla si, v sanje se povračaš!

z sanj prišla si, v sanje se povračaš;
zato kot sen si, kakor dih pomladi,
a spet - kot sreča - mi hrbet obračaš.
Enaka si cvetlicam na livadi,

kot rese vonj si, kot šumenje bora,
kot pesem grude, kakor sneg oblakov,
kot slavčka spev si, kot jutranja zora,
Ti si kot lune svit, kot cvet si makov.

Razgrnil pred Teboj bi oblačila,
odvrgel s sebe breme bi pošastno,
s Teboj bi šel in koder bi hodila,

oznanjal bi lepoto Tvojo strastno.
A ko bi v svoj oltar se povrnila,
hozano bi zapel Ti veličastno!

III

ozano bi zapel Ti veličastno,
zapel bi Tebi jo - ljubezni svoji -
a Ti z milino samo Tebi lastno,
vihar sreča mi, duše upokoji!

Vihar umiri, rane mi zaceli,
prestane boja naj, strasti divjanje,
naj smeh Tvoj slišim zvonki in veseli,
naj združim s Tabo bitje in nehanje!

A Ti? Zakaj prihajaš le v snovih,
zakaj le sanje bežne mi pozlačaš,
zakaj molčiš, ko mre srce v okovih?!

Zakaj bežiš, zakaj me ne počakaš,
ko me obup razjeda že v teh dnovih, -
saj hrepenenje s sanjami mi plačaš!

aj hrepenenje s sanjami mi plačáš, -
a sanje minejo, saj niso večne!
Za hip prikažeš se, potem se vračáš
tja, kjer i jaz živel bi dneve srečne,

če bi bila usoda meni mila,
če ne bi spremljala me sreča kriva,
ki - dobro vem to - ne bi dopustila,
da bi postala Ti Resnica živa!

O vem, da je le sama bol mi dana;
a to prisegam: trpel bodem častno,
naj žge, naj peče, kljuje v srcu rana!

Da si le sen, spoznal sem vse prekasno.
Zdaj vem, da mi boš večno nepoznana,
a dano mi je hrepenenje strastno.

1

Adano mi je hrepenenje strastno,
zato srcé molči, ko duša vpije,
zato to Misel kot rubino krasno
najskritejša globina srca krije!

Zato trpim, brezupne sanje sanjam,
kakor o zlati Vesni zimski cveti,
zato le zàse si boli ohranjam,
zato le Tebi smem jih razodeti!

Edini Tebi, ki bi mi edina, -
kot v sanjah, kadar misli zle očiščaš -
kanila v kupo grenkega pelina

sladkosti kapljo le. A Ti odhajaš,
ko veš, da si mi Ti pomoč edina,
ne sanje te, ne nade, ki jih vračaš!

Ne sanje te, ne nade, ki jih vračáš,
bi ne vmirile v mojih prsih boja;
vmirila bi ga Ti, ki v snu pričaraš,
kar v hrepenenju poje duša moja!

Kako divja, kako me žge in kljuje,
kako mi orje dušo bol skeleča.
A jaz molčim, gluh za tolažbe tuje,
slep za malike, ki rekò jim - sreča!

Vse naokrog rohné mesà orgije,
vse v val življenja se podaja strastno;
a meni vetrič baja; duša vpije

po Tebi le, da vidi v čelo jasno
Te, - ker mi še vedno up v srcu klije
jaz si želim Resnico - Tebi lastno!

az si želim Resnico, Tebi lastno,
Resnico pravo, ki bi se vrnila
ozaljšana s kopreno veličastno,
ki nikdar več me ne bi zapustila!

A to so želje! Krila so se strla
jim v bojih s strašnimi viharji, -
to je le cvetka, v mrazu bo zamrla;
in strašna noč temni pot k sonca zarji.

A ni mi žal! Ne peče me kesanje,
da sem se vdajal vam, upi blesteči!
Zaželel eno bi si le dejanje:

da vmoril bol bi v duši krvaveči!
Ostalo grenko mi je le spoznanje:
iz sanj prišla si, svetli spev o sreči!

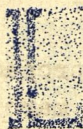
Iz sanj prišla si, svetli spev o sreči!
Dan... sanje te! Brez šuma si zbežala,
En dan cveto... mraz jim življenje spreči...
Okrudi, ki si v snu jih šepetala,

Lik tvoj... moj ideal... sem vstvaril
Med pričjim petjem, med šumenjem
Oltar na srca dnu sem ti podaril,
Jutranji zar bi snel ti raz nebesa!

Iz sanj prišla si, v sanje se povračaš,
Nozani ti zapel ti veličastno;
Soj hrepenenje s sanjami mi plačaš.

Ti darilo mi je hrepenenje strastno,
Ne sanje te, ne nade, ki jih vračaš;
Jaz si želim Resnico, tebi lastno!

Balada

ahen dež izpod oblakov; -
govorjenje po šotorih.
Tam nekdo težkih korakov
zmučen gre po vseh naporih...

Nekje snivajo junaki,
kvišku zrejo ruševine;
nekje klišejo rojaki:
Kje ste, borci Domovine!?

Prebudi spomin se davni:
curek rdeč iz prsi lije,
vzdih en sam, težkò zaznavni:
pest v zèmljo se zarije...

Lahen dež izpod oblakov,
govorjenje po šotorih.
Tam nekdo težkih korakov
zmučen gre po vseh naporih. -

Ob starem letu

P

rihranilo mi nisi bol; z udarci
ogoljufalo me za svetle nade,
saj videl sem, da sveta Stvar propade,
skopni ves up, kot beli sneg v marci.

Osulo se je cvetje upov mojih,
zaman oziram zdaj se Mati - Domovina
po zelenečih v soncu poljih Tvojih.
Ali me čuješ? Izgubljen'ga sina?

O, saj bi vrnil se v naročje Tvoje,
saj bi pozdravil Te s prešernim vriskom,
s himno ljubezni, ki jo duša poje, -
če ne težili bi srcà mrzli okovi...

Rad bi poletel v Tvoja jaz nebesa,
pozdravil mater, sestro in očeta;
a vse, kar zmorem, solze so 'z očesa
in pesem, - v tihi bolečini peta...

Izgnančeva molitev

i, ki si Res!
Daj, da premagamo
nesloge grehi!
Daj, da v srcu mojem,
bratov vseh
razplameni se sloga,
da močnì
prebrodimo vihar krvi!

Naj iz plamenov razgorelih
nesloge naše, tisočkrat proklete,
stopimo složnih src,
pesti jeklenih!

Daj nam, Gospod,
da kakor baklje
Resnice šli bomo na pot,
ki v zmago bo povedla
izmučeni naš rod!

Slovenska
tragedija

Handwritten text, likely a signature or name, appearing in a cursive script. The text is faint and mirrored, suggesting it is bleed-through from the reverse side of the page. The visible words appear to be "Theodore" and "Hunt".

Vod

V

Šestem mes'cu svojega pregnanstva
zaspal sem pod šotorom v trudno spanje
in oživila so pred ~~mano~~ znanstva,
živila pred menoj so; žive sanje
dahnila so v brezzvezdni noči sile
spominov davnih, ki živl sem zanje.
V neznano dalj so stopnje me vodile,
kot nekdej Danteja v samotni hosti,
težave zemske so me zapustile...

Nenadoma pred mano, ves v svetlosti,
pojavi se neznanec v beli halji;
v obraz sijal je žalostne trpkosti,
pogled uprt na gòre bil je v dalji...
Šel poleg mene je kot z lučjo senca,
z dvignjeno glavo šel je kakor kralji,
na lase padal mñ je lovor venca. -

Kdo si - sem prašal - si Vergil-poeta,
si vodil ti, ki ga rodi Firenca,
ki od njega Komedija je péta? -

Nisem Vergil! Sem tvoje - hrepenenje,
sem tvoja pesem, bol sem doživeta,
jaz sem vse tvoje vodil ti življenje,
vse tvoje čul molitve sem in vzdih;
jaz sem s teboj delil vse trpljenje,
solze, ki lil si jih, sem videl tihe.

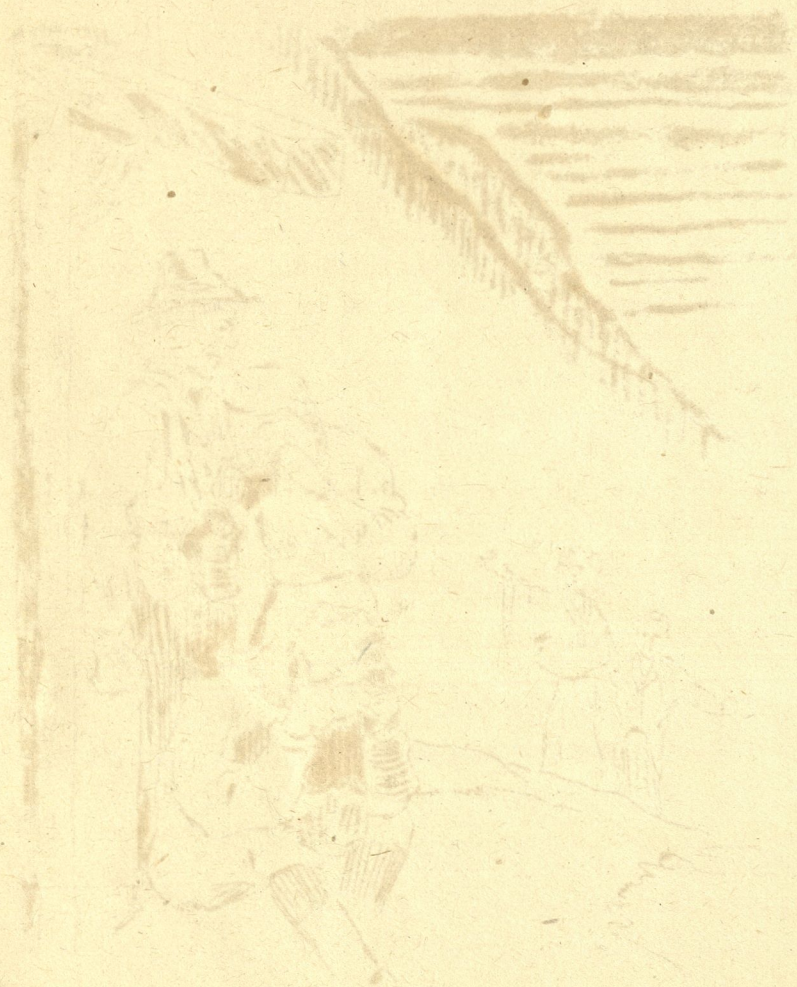
Zdaj za menoj! mi reče, jaz sem slušal
kot nekdej, ko mi on je vodil stihe.

Hitel naprej je v dalj, kot bi me skušal
bom li omagal mu na pot slediti.
Šel sem, čeprav pogum me je zapuščal.
V daljavi se pričelo je daniti,
žarelo če nebo je v srebrnini;
on je hitel, jaz: Moram, moram priti!
V neznani zdihoval sem bolečini
in mu sledil in padal sem in vstajal;
a ko zavem se, bil sem -- v domovini. --
Dan nov se preko nje nebà je rajal.
Vodniku so postajali koraki
vse počasnejši, tiho je postajal
na križpotjih, v vasi skoraj vsaki...
Bil vsepovsod je mir in žive duše
bilo ni v njih. -- Kje moji so rojaki? --
sem tiho prašal. -- Krijejo jih ruše! --
zamolklo mi vodnik je odgovoril
in bol mi segla je do srca, duše.
Glej te goré! -- me zdaj je opomnil, --
to je gorjé, na zemlji tej sejano,
gorjé, ki tvoj ga narod je tovoril!
Povzpela sva se kvišku in pod mano
ogromni so prepadi zazijali...
Kot ti prepadi tu, globoko rano
so časi tvoj'mu narodu zadali! --
vodnik mi pravi in pokaže vanje; --
a bratje tvoji, ki so vanje pali --
naj mir jim bo in večni pokoj zanje --
ki spe sedaj v naročju zemske skorje,
rodili bodo zlahten sad: spoznanjel

Glej tam, kjer v soncu koplje se obzorje,
tam je, kar Domovina je prelila,
tam solz je, tam krvi je naše morje! -
V pogledu tem me groza je oblila
in smrtni pot na čelo mi je stopil:
vse to, da Domovina je prelila?
To strašno morje, da bi svet v njem vtopil!?
Zazdelo se mi je, da slišim strašne
krvi obtožbe, - v mislih sem pokropil
neštete žrtve zveri samopašne,
vse žrtve njene strašne smrtne žetve;
zamislil sem se kakor v bukve mašne...
To so sadovi satanove setve!
A zdaj naprej, prit' morava vrh gòre!
Pozabi, kar si videl in brez kletve,
brez solz mi slèdi. Do večerne zore
vrniti moraš se nazaj v nižave! -
Naj se zgodi, kar se zgoditi mòre! -
odvrnil tiho sem, sklonjene glave...

...vsega, kar v sebi kopije se skriva,
tam je, kar domovine je prelija.
tam solja je, tam kavi je naše morje! -
V podleh tam ne groza je oblija.
In umrla pot na čelo mi je stopila:
vse to, da domovine je prelija!
To stvarno marje, da bi svet v njem vstopila?
Začelo se mi je, da elizir stvarne
kavi obtoče, - v kralji sem pokropila
našete širve svetil samopojane.
vse širve njene stvarne stvarne širve:
zamliali sem se kakor v prvi noči...
To so sadovi stvarne svetil
A bog, nasret, hiti! monava vrn kopal
Pozabi, kam si viden in pres klatve,
pres solja mi nišči. Do večerne zore
vrtiti morša se nanaj v nišave!
Taj se vrti, kar se zgoditi more!
odvrti tih sem, sklonjene glave...

Odšla sva dalje trudno in počasi...
Vrh gore križ je stal v luči slepivi.
Čuj! Slišijo od tam se neki glasi,
kot da bi pel nekdo v bolesti živi...
Zdaj spet vse tiho je, kot v noč' na vasi...
Res! Tam nekdo sedi! - Trijé so! Sivi
zakopal starec v dlan je svojo glavo
in zraven fant, deklè z lepò postavò. -

Pristopil bliže sem; vodnik na strani
ostal je brez glasu. A oni trije
molče. Kdo ste - sem prašal - starec, vstani!
Sedèl je še naprej, a dèkle skrije
zdaj svojo glavo na fantovi rami
in iz oči obema solza lije...
Ta hip spoznal sem ju: to Vida lepa
je, brat deseti, ki se ga oklepa!

Visé prek ràme ševlji, vrv krog boka:
to je Martinek Spak, sestra njegova,
glej, še sedaj po mòž' se, sinku joka! -
A kdo je starec? plane misel znova.
Ta hip i njemu gre z obraza roka,
na njemu tuge sta, bolì sledova
in siva, vela lica razorane
so od skrbi, od žalosti prestane...

Dvignil pogled je k meni, kot bi vedel,
da hočem videti oči njegove,
da bi iz njih vse njega bôli zvedel,
da, ki solzé so izkopale rove
na licih mu, preštel bi. - Poleg sedel
sem in ga prašal za skrbi njegove:
Kdo si? Prosjak? In hočeš košček kruha,
so te okradli, si mar potepuha

postal nesramnega nedolžna žrtev? -
sem prašal tiho, s pritajenim glasom;
odkod Martinek, Vida? Kaj da mrtev
na pol si ti? - Odvrnil s temnim basom
je, a beseda ni bila mu kletev:
Jaz sem, ki sem ... pred davnim, davnim časom,
stoletja mnoga v večnost so potekla, -
prišel na zemljo to, kjer zibel tekla

je sinom mojim, sestram, bratom tvojim...
Razumel nisem starčeve besede,
da je pri zdravem umu še, podvojim;
zmešalo se mu je: v vročici blede. -
A že je spet govoril z glasom svojim:
Tu pasel sem vekôve svoje črede,
tu sem bogovom stavljal žrtvenike,
tu prve objekaval mučenike. -

Ozrem se preko rame na vodnika;
molčal je, Vida in Martinek stala
sta tam objeta kot kamnita lika
in s solzami v očeh sta poslušala;
a starčev glas vse jačji kot z zvonika
brnel je zvon; groza me je obdala...
V očeh zagorel starcu živ je plamen...
Naj se zgodi! - drhtel sem v strahu - amen!

Rodil sem kneze, vojvode in Sama
rodil mogočnega sem poglavarja;
sedal na vojvodski stol Korotana,
pri Gospe sveti molil sem, da zarja
bi lepša rodu vstala. Vem, kdaj brana
bila je Blagovest od Gospodarja,
ki so prinesli k nam 'z dežel jo vzhoda
Cirila spremljevalci in Metoda. -

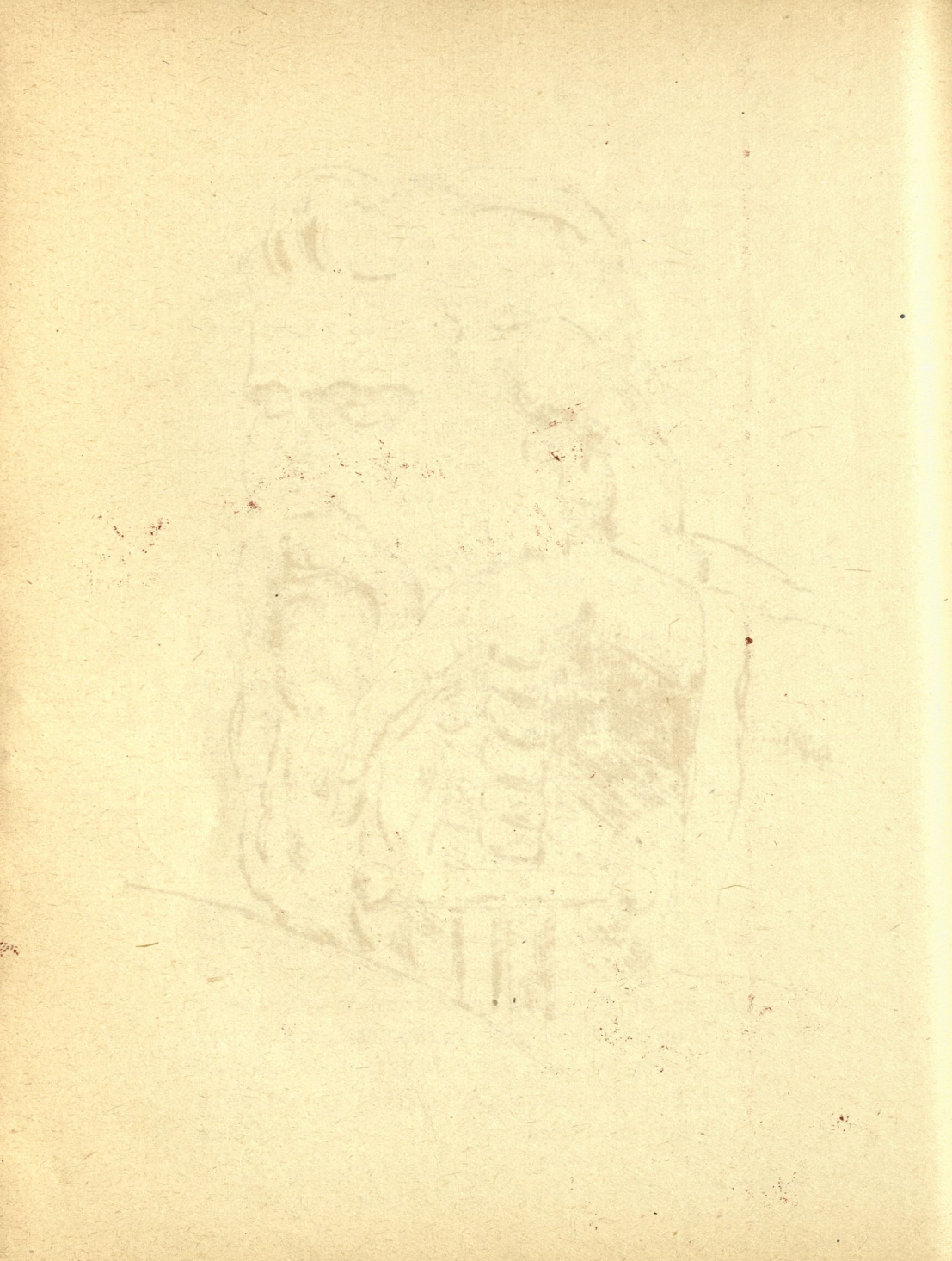
Boril sem zoper divje se Osmane,
stal sem nasproti njim; bil mrtva straža
sem. - Zdaj za hip beseda mu zastane.
Nato povzame: kralja jaz Matjaža
rodil sem, ki morda kdaj kvišku plane,
ker on je res, ne bajka le al' vraža! -
Grmel je njega glas, kot sodne trombe
nekoč, ko se odpro vse katakombe...

Za staro pravdo vodil v boj hatije, -
spet je govoril, -- z njim na prestol sedel
ognjeni sem, kot kralj nad domacijo
gorečo in razrušeno. Povedel
sem vrate tvoje v boj za Slovenijo;
ob Soči, pri Solunu kri sem bredel.
Trpel sem sužnost mračno ob Jadranu,
bes tujca skušal v Istri, Korotanu. -

Moj Bog! - sem vzdihnil - zdaj se mi zazdela
je, da poznam ta glas, oči globoke,
in lice to nagubano in velo
sem videl že in da tresoče roke
njegove že položil sem na čelo;
da vem za njega solz, krvi potoke. -
Kdo si? Govori! - ustne zgovorile
so suhe mi, ko sem nappel vse sile. -

Ni odgovoril, kot da slišal ni me,
vse večji plamen mu v očeh je gòrel. -
Rodil sinòv, hčerà sem tisočine,
v solzah, v krvi vsak od njih je zòrel,
redké pomladi vžili so; sred zime
ostré, le žar ljubezni jim je gòrel. -
Glas se mu stišal je, postal boleč je,
na licih brat sem gledal boli vse večje.

Rodil sem pevce, ki so pesmi peli,
kot drugi narodi, močni, sloveči...
Loji otroci - vzdihnil je - vse vzeli
so mi jih, tisoče je zmaj rdeči
požrl mi, v tujini so splahneli
in z njim' moj tihi, davni sen o sreči,
saj so umirali med sabo sprti,
kot da bi se zaròtili vsi črti

prot njim, a njihovi gróbovi skriti
ne vem kje so, le njih tuljenje čujem
in one solze vroče potočiti
na njih ne morem; - nemo zdaj tugujem...
A kaj Martinek, Vida? - Še sprašujem. •
Samo ta dva sta, starcu, mi ostala,
za njû, za zarod njun skrb name pala...

Glej, tisti hip za njima cela vrata
Martinekovi in lepih Vid je bila!
To je moj up; iz tega mlad'ga brsta
nekoč morda bo nova sreča vzklila! -
nadaljeval je starec, - zame krsta
počitka desk svojih še ni dobila; -
jaz sem .. tvoj narod, zemlja - Domovina,
življenje moje, njena zgodovina!

Da! To je on! Moj narod in moj oče!
Bolešno me spoznanje je pretreslo:
da meni pomagat' mu ni mogoče;
gorje njegovo ni mi prizaneslo,
z njim sem i jaz pretakal sòlze vroče,
ki so rodile svetlo, novo geslo:
Trpeti častno, hrabro se boriti
za narod svoj, za Ideal častiti! -

Zdaj starec kvišku kot mladenič vstane,
obraz svetäl mu je, kot lik svetnika
in gromka, silna mu beseda plane:
Čujte bogovi me! Čujte moč krika
krvi nedolžne! - Judeže prodane
kaznujte strašno! - glas mu jezno sika; -
Prokletstvo nàte, stoletna nesloga!
Ves blagoslov zaté, deca uboga! -

Berite se, trpite sred viharja,
ljubite zemljo, naj bo domovina
enako mila vsem vam, iz oltarja
Človekovega luč naj lije Sina
na vas, - naj sine večne sreče zarja,
neznana moja bod' vam bolečina! -
Klečijo vsi - i jaz - dan se poslavlja,
dvignjenih rok nas starec blagoslavlja...

V zatonu sonca lik njegov lebdel je,
sklonjenih glav kleči vsa množ'ca zbrana. -
A čudo glej: las starcu sneg temnel je,
izglädila se lica so zorane,
obraz preröjen, mlad mu zažarel je,
ni več skrbi sledü in stare rane
spet cele so. - Ko sönce slednjič sine,
vsa množ'ca, Vida, on, Martinek - zgine.

A moj vodnik? - Zdaj si doživeli peče,
nazaj se vrni, čakaj ure svoje,
naj iz oči ti solza več ne teče,
naj vodi doživetje to te v boje,
ki čakajo te, naj iz te nesreče
rodi se nova doba zemlje Tvoje! -
Vse bolj bledél je, slednjič se je zgubil
kot siv spomin in jaz - sem se prebudil. -

Epilog

V

temi, na trdi postelji sem sanje,
ki sanjal sem jih, mislil te prežive:
resnica čista so; ko mislim nanje
srce je polno volje nezmagljive:
krvave maščevati vse krivice,
za zmirom zapustiti pota krive,
sejati v brazde duš poštenja klice,
pomagat narodu, da znova vstane. -
A tu kot Prometej sem, - sredi žice -
obupa, domotožja ptice rane
v srce mi, dušo klujejo krvave,
ki večna sled za njimi mi ostane.
Edinosti nam, sloge treba prave,
to geslo bodi nam, svetlò vodilo,
bodočnost svojo glejmo vedre glave. -
Tako v resnici bode se zgodilo,
kar sanjal le sem jaz, a naša pota
nebo bo s svojo milostjo oblilo.
V ognju pravice naj zgori vsa zmota,
vihra krvi od zrna loči pleve,
da bomo nekdaž kot čvrsta enota
stopili v lepše, srečnejše nam dneve!
Brezdomci bedni so samo barbari!
Zgradimo dom, v njem zmagoslavne spevd
zapojmo: narod naš, Bog Te obvarji!

MADONNA DELLE SCALE

Vrh gore stara razvalina,
v daljavi morje in pred njim dolina;
nad morjem lahna dviga se meglica,
v breg se med oljkami gubi stezica.

Zidovja zrušena so, razkopana
in kot spomin so še od samostana
samotne, tihe celice ostale
in tik nad vrati črke zlate
uzreš: Madonna delle Scale.

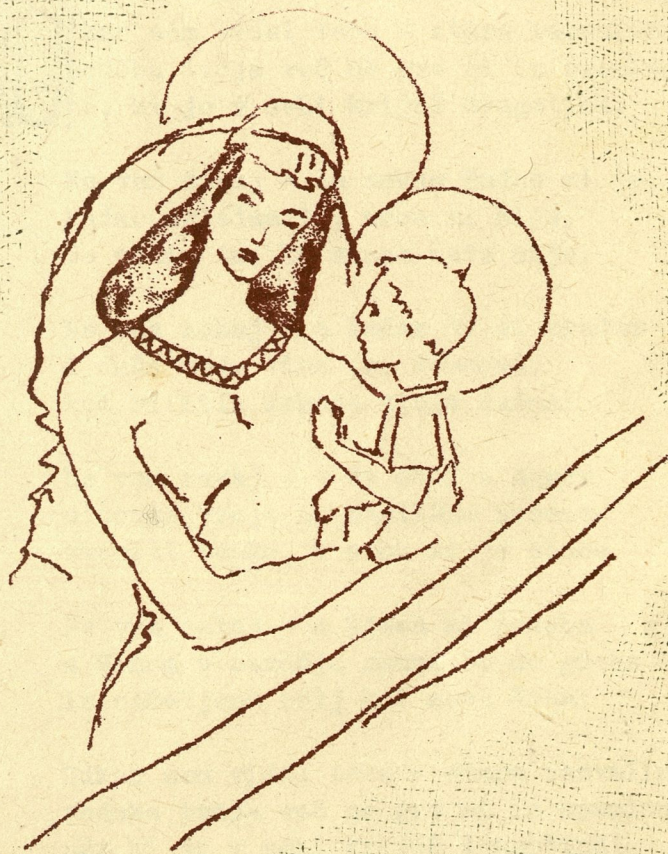
Tu bila je nekdaž kapela; -
brez stropa je, podoba obledela
na steni kaže lik svetnika
neznanega; rastò omela
v razpokah, oknih vseh in špranjah.

Oltar je prazen, kot na Vel'ki petek
in več ni v njem Človekovega Sina;
v steni okrušeni ni več Madonne,
ostala le polkrožna je duplina
in za oltarjem oferni je hodnik.

Tu je Madonna stara še ostala:
freska starinska zre s stene vame;
Madonna z detetom svojim v naročju.
Lepota njena vsakogar prevzame.
Stoletja videla je in obstala.

Pobožne prošnje v steno zapisane
Madonni pričajo neštete rane, -
a čisto v kotu nekdo - tik pred mano -
zapisal je: Naša Kraljica,
vrni domov Jugoslovane!

Vrh gore stara razvalina,
v daljavi morje in pred njim dolina;
nad morjem lahna dviga se meglica,
v breg se med oljkami gubi stezica...

ŽE SPET MADONNA

Odkar sem videl tebe - stara razvalina,
podoba tvoja več ne gre mi iz spomina,
ne, ki jo v sebi kriješ dragotina.

Ne vem zakaj - le nekam čudno mi je,
kadar ugledam te, srce mi bije,
če vidim te, ko sonce nate sije.

Ne vem zakaj - a kadar ti si mračna
i duša moja tiha je, temačna,
kot bi bila lepote tvoje lačna!

Ne vem zakaj - a če obliva sonce
zidovje tvoje in zaslišim zvonce
zvoniti tenke, v srcu mi je sonce.

Ne vem zakaj - a Njena mi podoba
s Sinom v naročju znana bo do groba
in zaželjena bolj kot nova doba!

Odkar sem videl tebe - stara razvalina,
podoba tvoja več ne gre mi iz spomina,
ne, ki jo v sebi kriješ dragotina!

ZE PET MADONNA

Obraz sem videl take - svetlo razsvetljen,
podoba tvoja ved no gre ni iz spomina.
No, ki jo v sedl kriješ dragovala.

Ne vem kaj - je kakor duha ni je,
kakor duha ni, ako ni ogle,
ne vidim te, ko si me sate ali.

Ne vem kaj - a kakor ti si morda
tvoja meja vna je, temer
kot si bila lepote tvoje lada.

Ne vem kaj - a se odive ranne
zidovje tvoje in svetlim avonoe
svetli ranne, v oči ni je ranne.

Ne vem kaj - a Mena ni podoba
a sinu v mogočin kane in do groba
in kanele me bolj kot nova dola.

Obraz sem videl take - svetlo razsvetljen,
podoba tvoja ved no gre ni iz spomina.
No, ki jo v sedl kriješ dragovala.

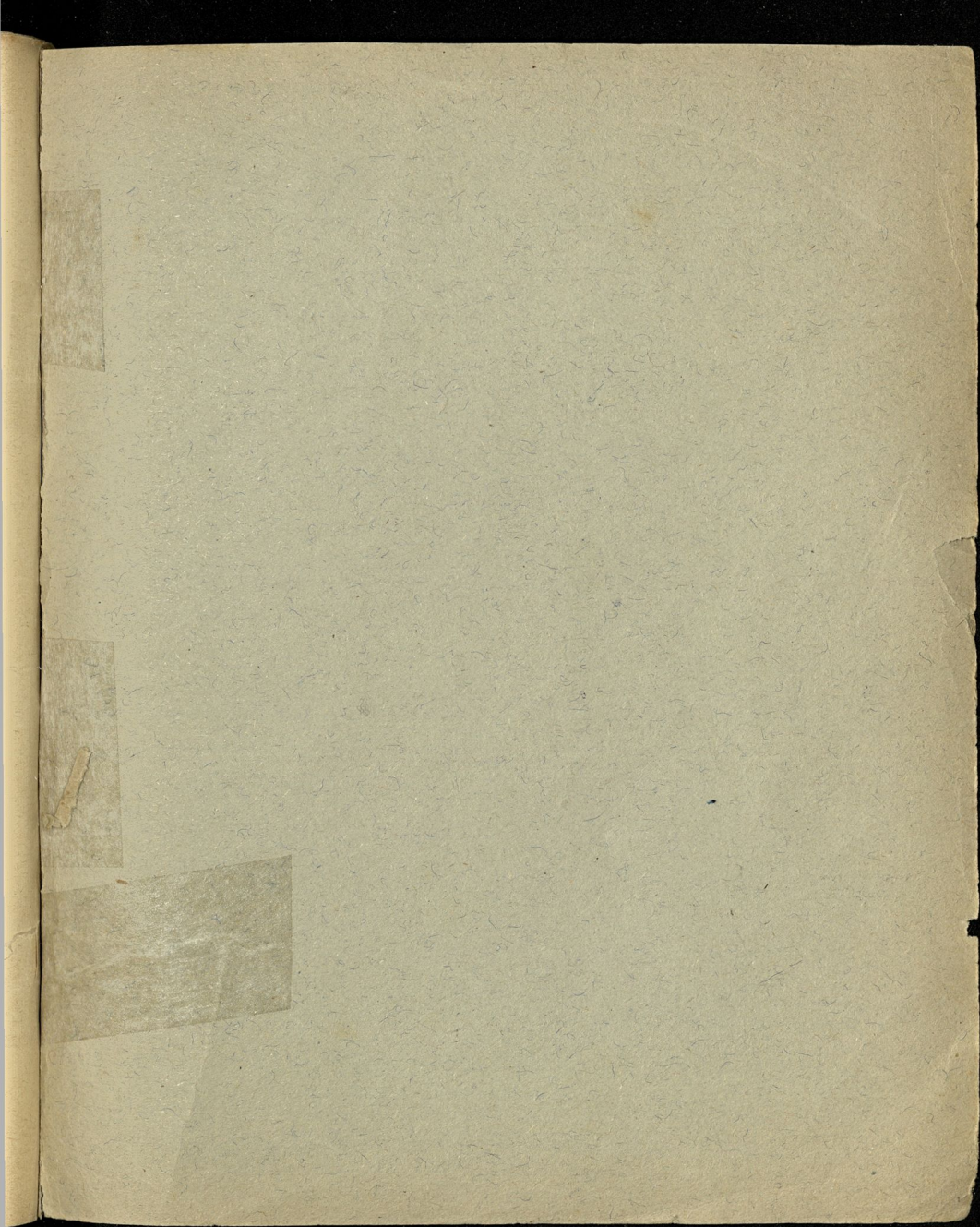

COBISS

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000099998

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

557172